

Знаёмства з прыродазнаўчым матэрыялам асоб с парушэннямі зроку

Інстытут інклюзіўнай адукацыі
загадчык кафедры педагогікі і псіхалогіі
інклюзіўнай адукацыі
к.б.н., дац., В.В. Далівеля

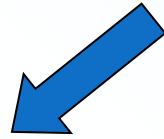
Мэта - фарміраванне поўных і дакладных ведаў аб аб'ектах прыроды, выхаванне пачуцця прыгажосці і мэтазгоднасці навакольнага асяроддзя

Задачы:

- фарміраванне ўяўленняў аб аб'ектах і з'явах прыроды, якія па розных прычынах не могуць быць вывучаны ў самой прыродзе
- сістэматызацыя ведаў аб знешнім выглядзе раслін і жывёл, фарміраванне ўменняў вылучаць іх часткі і разумець іх прызначэнне, ацэньваць і параўноўваць прыродныя з'явы.
- прадастаўленне магчымасці непасрэднага кантакту дзіцяці з жывой прыродай

ўзроўні пазнання навакольнага свету

**Пачуццёвы
(эмпірычны)**

лагічны

**сэнсарныя сістэмы
(аналізатары)**

**працэс мыслення
(апераванне
паняццямі,
меркаваннямі,
высновамі)**

Этапы фарміравання прыродазнаўчых паняццяў

Адчуванні - адлюстраванне ў кары вялікіх паўшар'яў галаўнога мозгу асобных уласцівасцяў прадметаў і з'яў пры дапамозе аналізатараў

Успрыманні - адлюстраванні ў кары галаўнога мозгу прадметаў пры непасрэдным кантакце з імі

Уяўленні - адлюстраванне ўнутранай выявы прадмета, *які захоўваецца ў памяці чалавека.*

Паняцці - *форма мыслення, у якой адлюстроўваюцца агульныя, істотныя і неабходныя прыкметы прадметаў і з'яў*

Працэс фарміравання прыродазнаўчых паняццяў

1. **Назіранне** (першапачатковае азнаямленне з вывучаемым аб'ектам);
2. **Абагульненне** прыкмет, вылучэнне галоўных і другарадных, абагульненне істотных прыкмет і ўвядзенне тэрміна;
3. **Усведамленне** фармулёўкі вызначэння, удакладненне сутнасці прымет, сувязей паміж імі.
4. **Замацаванне** паняцця, канкрэтызацыя яго з дапамогай новых прыкладаў, практыкаванні на прымяненне паняцця ў новых сітуацыях, уключэнне яго ў шэраг раней набытых паняццяў.

Назіранне - непасрэднае, мэтанакіраванае ўспрыманне прадметаў і з'яў навакольнага свету ўсімі органамі пачуццяў

На этапе ўсведамлення здабытых фактаў прымяняюць тэарэтычныя метады даследавання

абагульненне

аналогія

сістэматызацыя

ускрыццё прычын

супрацьпастаўленне

класіфікацыя

параўнанне

Пры фарміраванні прыродазнаўчых уяўленняў навучэнцы знаёмяцца з разнастайнымі прыроднымі аб'ектамі і з'явамі, многія з якіх не могуць назіраць у навакольнай прыродзе.

Сродкі навучання

натуральныя (дэманстрацыйныя) - жывыя аб'екты, калекцыі, гербарыі;

відарысы прадметаў і з'яў прыроды:

пласкасцевыя - табліцы, схемы, карціны, карты, постэры;

аб'ёмныя - мадэлі, макеты, муляжы, пудзілы;

электронныя адукацыйныя рэсурсы - відэафільмы, мультымедыя-прэзентацыі, гуказапісы, мультымедыйныя падручнікі, мультымедыйныя ўніверсальныя энцыклапедыі, даведнікі;

вербальныя (друкаваныя) - навучальныя дапаможнікі, даведнікі, энцыклапедыі, слоўнікі.

Этапы фарміравання выявы натуральнага аб'екта ў працэсе аналізуе ўспрымання (назірання)

1. Азнямленне з натуральным аб'ектам з дапамогай захаваных аналізатарных сістэм, называнне яго словам і даследаванне па наступных характарыстыках: форме, памеры, аб'ёму, вонкавым пакрыцці, колеру (часткова бачныя), вазе, складнікам органам або часткам, г.зн. сумай вонкавых прыкмет.

2. Удакладненне ўяўленняў аб аб'екце па яго мадэлі або макеце (дэталізацыя асобных частак аб'екта з вивучэннем функцыянальных праяў).

3. Суаднясенне выявы рэальнага аб'екта з яго каляровым рэалістычным малюнкам (плоскасным або рэльефным).

4. Удакладненне выявы аб'екта ў яго рэльефнай выяве (шляхам арганізацыі накіраванай прадметна-практычнай дзейнасці).

Этапы фарміравання выявы натуральнага аб'екта ў працэсе аналізуе ўспрымання (назірання)

5. Суаднясенне каляровага малюнка аб'екта з яго сілуэтнай і контурнай выявай для фарміравання агульнага ўяўлення аб натуральным аб'екце.

6. Пазнаванне дадзенага аб'екта па яго частках, у разнастайных праекцыях і рознымі ўскладненнямі.

7. Параўнанне (устанаўленне падабенства і адрозненні) зноў вывучаемага аб'екта з раней вывучаным.

8. Суаднясенне пачуццёвай выявы з яго слоўным апісаннем.

Методыка работы па фарміраванні прыродазнаўчых уяўленняў

практычная дзейнасць па вывучэнні пакаёвай расліны:

- Назва расліны
- Памер расліны (высокае - нізкае);
- Пах расліны;
- Велічыня, форма, тып паверхні і колер лісця;
- Велічыня, форма, структура сцябла;
- Велічыня, афарбоўка, структура кветак.

Методыка работы па фарміраванні прыродазнаўчых уяўленняў

практычная дзейнасць па вывучэнні

Апісанне расліны.

- назва;
- вышыня (высокае або нізкае);
- ствол (сцябло) - колькасць сцеблаў;
- велічыня, колер (афарбоўка), таўшчыня, вышыня, цвёрдасць;
- галінкі (тоўстыя, тонкія, растуць уверх ці ўніз);
- лісце (велічыня, колер, форма);
- кветкі або плады (велічыня, форма, колер, пах, смак пладоў).

Значэнне экскурсій для людзей з парушэннямі зроку

Адукацыйнае значэнне

- удакладненне і замацаванне прыродазнаўчых уяўленняў;
- пашыраецца ўяўленняў аб разнастайнасці кампанентаў жывой прыроды, свеце ў цэлым;
- удакладненне правіл паводзін у прыродзе;
- ўсведамленне ўплыву прыроды на стан і самаадчуванне чалавека

Карэкцыйна-развіццёвае значэнне

- развіццё пазнавальных здольнасцей;
- актуалізацыя і замацаванне спосабаў успрымання;

Сацыяльнае значэнне

- змяненне настрою і адносін да жыцця;
- садзейнічанне інтэграцыі ў грамадства;
- з'яўленне новых знаёмых, новых уражанняў, тэм для абмеркавання.

Рэкамендацыі па арганізацыі экскурсійнай прасторы

- старанна замацаваныя экспанаты (у выпадку выставак, экспазіцыій);
- дастаткова шырокія праходы і падыходы да экспанатаў і выставачных узораў;
- наяўнасць спецыяльных падставак для экспанатаў;
- спецыяльна арганізаваныя экспанаты і ўзоры для датыкальнага ўспрымання;
- магчымасць падсветкі экспаната;
- магчымасць стварыць адмысловы фон для вылучэння аб'екта назірання;

і экскурсійнай прасторы

- магчымаць ужывання павялічваючых прылад або праекцыйнай апаратуры;
- па-магчымасці роўнае пакрыццё;
- невысокія бардзюры з яркімі пазнакамі;
- мінімальны лік прыступак з пазнакамі першай і апошняй прыступкі;
- пры значных перападах рэльефу сэнсарныя пазнакі;
- подпісы экспанатаў рэльефна-кропкавым шрыфтам Брайля.

Метадычныя патрабаванні да правядзення экскурсій :

Метадычныя патрабаванні да правядзення экскурсій :

- Экскурсія (маршрут і змест) павінна быць папярэдне падрыхтавана.
- На экскурсіі трэба казаць толькі пра тое, што можна паказаць і не варта ператвараць яе ў лекцыю пад адкрытым небам.
- Усякага шматслоўя, які не суправаджаецца вывучэннем аб'ектаў, варта пазбягаць.
- Аб'ект вывучэння павінен быць, па магчымасці, не толькі ў экспазіцыі, але і ў кожнага ўдзельніка экскурсіі.
- Неабходна забяспечыць актыўнасць удзельнікаў экскурсіі. Зацікавіць, справакаваць пытанні, сфармуляваць заданні.
- Для замацавання матэрыялу экскурсіі варта прадугледзець магчымасць набыцця ўзораў, фатаграфій, сувеніраў.

Рэкамендацыі па правядзенні экскурсіі

- Экскурсаводу, якому трэба будзе праводзіць экскурсію для асоб з парушэннямі зроку варта наладзіцца на стандартную (не адаптаваную) праграму. Калі з невідушчымі (якія слаба бачаць), будзе суправаджальнік, дасведчаны асабліва сці ўспрымання сваіх падапечных, экскурсаводу варта ўзаемадзейнічаць з ім. У экскурсійнай праграме пажадана забяспечыць магчымасць тактыльнага знаёмства з аб'ектамі паказу. Гэта значыць "можна браць (мацаць) рукамі".
- Экскурсаводу (гіду) трэба забяспечыць магчымасць спалучэння апавядання і "паказу" (прадумаць арганізацыю "прамацвання" ўсіх важных аб'ектаў, улічыць лішак часу, які непазбежна будзе затрачаны).

Рэкамендацыі па правядзенні экскурсіі

- Экскурсійная праграма для асоб з парушэннямі зроку патрабуе ад гіда больш дбайнай падрыхтоўкі і значна большага аб'ёму ведаў. У групе могуць апынуцца вельмі самастойныя, самадастатковыя, эрудзіраваныя, адукаваныя і ў шматлікіх сэнсах праўзыходныя звычайную экскурсійную публіку людзі.

- Гід (экскурсавод) цалкам можа ўжываць выразы "паглядзіце направа, паглядзіце налева" "ну бачыце, як..." па ходзе экскурсіі або падчас батанічнай прагулкі.
- Варта быць гатовым, што невідушчыя зусім **не прывыклі ўсё прымаць на веру**. Як правіла, у іх выдатная памяць, добрае ўяўленне, сталая звычка супастаўляць факты і рабіць самастойныя высновы.

Рэкамендацыі па правядзенні экскурсіі

- Аптымальныя суадносіны асоб з парушэннямі зроку і без у групе 2:1, уключаючы гіда, кіроўцы, фатографа. Агульная колькасць групы не павінна перавышаць 9 чалавек.
- Фатограф вельмі пажаданы, асобы з парушэннямі зроку любяць дзяліцца ўражаннямі са сваімі відушчымі сябрамі і сваякамі. Фатограф абавязаны сачыць, каб усе ў кадры добра выглядалі, асабліва жанчыны. Невідушчыя жанчыны выкарыстоўваюць макіяж і вельмі ўважліва ставяцца да сваёй знешнасці.
- Вобразнасць у слоўным апісанні асабліваасцей рэльефу і прыроды наогул павінна быць заснавана на параўнанні з простымі прадметамі. Напрыклад, "пірамідальная вяршыня", "круглявая лісце".

Знаёмства з прыродазнаўчым матэрыялам асоб с парушэннямі зроку

Інстытут інклюзіўнай адукацыі
загадчык кафедры педагогікі і псіхалогіі
інклюзіўнай адукацыі
к.б.н., дац., В.В. Далівеля